

Nr 166.

Av herr **Winkler m. fl.**, med förslag att krigskonjunkturskatt på grund av taxering under år 1919 icke skall utgå.

Den 11 juni 1915 utfärdades första kungl. förordningen om krigskonjunkturskatt. Förordningen tillkom efter Kungl. Maj:ts förslag i proposition (nr 196) till 1915 års riksdag och angiver i § 1 krigskonjunkturskatten »såsom en särskild skatt, avsedd att utgå för den ökade inkomst, som tillförts skattskyldig på grund av det genom närvarande krigstillstånd framkallade läget». Skatten bestämdes att utgå under ett vart av åren 1915 och 1916, men då statsverkets behov alltjämt påkallade ökade skatteinkomster och det genom krigstillståndet framkallade läget ansågs fortfarande giva anledning till skattens bibehållande, blev densamma efter kungl. propositionen (nr 241) till 1916 års riksdag genom kungl. förordningen om krigskonjunkturskatt den 30 juni 1916 ånyo påbjuden att utgå för följande år. Sistnämnda förordning, med däruti genom kungl. förordningen den 25 juni 1917 och kungl. förordningen den 1 juli 1918 gjorda förändringar, är allt fortfarande gällande. Bestämmelserna för krigskonjunkturskattens utgående hava genom de senare kungl. förordningarna blivit allt mera skärpta. 1916 års förordning beskattar utöver den inkomst, som träffas av skatt enligt 1915 års förordning, såsom krigskonjunkturvinst inkomst, som enligt inkomstskatteförordningen hänföres till inkomst av fast egendom och vad som enligt krigskonjunkturskatteförordningen kallas tantiem. Enligt 1915 års förordning utgick den sålunda bestämda skatten lägst med 12 procent av den enligt förordningen taxerade »merinkomsten» och högst med 18 procent. Denna skatteskala ändrades dock redan av 1916 års riksdag i syfte att göra progressionen jämnare och starkare.

Enligt 1916 års förordning var maximiprocenttalet först 25 procent men ändrades på hemställan av enskild motionär vid 1917 års riksdag så, att maximiprocenttalet bestämdes till 32 procent. Samma procenttal har därefter genom ovannämnda kungl. förordning den 1 juli 1918 blivit genomgående höjt och slutar med ej mindre än 40 procent.

Den börda, som statsmakterna avsett att genom denna lagstiftning pålägga de skattedragande, har i riksstaten för de olika åren beräknats till betydande belopp men i verkligheten, enligt vad rikshuvudboken utvisar, blivit av långt större omfattning. För år 1916 beräknades sålunda detta skattebelopp till 9,000,000: — kronor, under det att den behållna inkomsten i verkligheten uppgick till 85,739,011: 87 kronor och samma siffror för 1917 voro beräknade till 20,000,000: — kronor, men behållna beloppet 251,025,856: 55 kronor. För 1918 beräknades beloppet till 40,000,000: — kronor, under det att 300,000,000: — kronor anses med sannolikhet bliva debiterade.

Det är sålunda synnerligen anmärkningsvärda belopp, som uttagits av de skattedragande, och beloppens storlek i förhållande till de beräknade summorna giva osökt anledning befara, att inkomster blivit beskattade, vilka icke äro att anse såsom vinster, uppkomna genom det av krigstillståndet framkallade läget. Vad som från skattskyldigt håll ofta i detta hänseende framhållits är, att nya affärsföretag, vilka tillkommit under sådan tid och sådana förhållanden, att desamma under åren 1913 och 1914 icke hunnit eller kunnat lämna någon vinst, därefter, sedan de genom grundläggande arbeten samt med stora kostnader och måhända förluster kommit i gång och blivit vinstgivande, på ett otillbörligt sätt drabbats av krigskonjunkturskatt. Men givetvis måste även ifråga om äldre affärsföretag en så anseelig extrabeskattning inverka på ett mycket ödesdigert sätt och följderna torde säkerligen komma att visa sig i framtiden genom därav tillbakahållen företagsamhet.

Samtidigt med krigskonjunkturskatternas för varje år ökade procentsats hava övriga kronoskatter och även i allmänhet kommunalskatten höjts anseeligt, och vi äro i tillfälle att framlägga några exempel angående beskattningar under de senare åren för några industriella och kommersiella aktiebolag. I ett företag uppgick den sammanlagda kommunal-, krono- och krigskonjunkturskatten för 1917 års vinst till 73,91 %/o, under det att motsvarande

skatter år 1916 uppgingo till 44,71 % och 1915 till 31,95 %. I ett annat industriellt bolag uppgick den sammanlagda skatten till 57,62 % för år 1917 mot 31,1 % år 1916 och i ett tredje industribolag till 60,27 % mot 31,48 % år 1916. I ett affärsföretag uppgingo skatterna för år 1917 till 74,7 % mot 43,2 % år 1916 och 28,3 % år 1915 och i en liknande firma uppgingo de sammanlagda skatterna för år 1917 till 75,11 %, år 1916 till 41,15 % och år 1915 till 30,75 %. I samtliga angivna exempel utgör krigskonjunkturskatten ensamt ungefär hälften av hela skattebeloppet.

För undvikande av missförstånd anmärkes, att skatterna procentuellt äro uträknade å den vinst, som ställts till respektive bolagsstämmors förfogande, och att den beräknade kronoskatten å utdelningen till aktieägarna även medtagits. Siffrorna äro så mycket mera anmärkningsvärda, då de jämföras med skatteprocenten före kristiden, vilken sammanlagt uppgick till 12 à 15 %.

Många äro de företag, som redan nu, då skatterna för 1917 års vinst skola betalas, stå inför stora ekonomiska svårigheter, ty få om ens några företag hava reserverat erforderlig del av sitt år 1916 och 1917 intjänta kapital för skatteändamål, då man omöjligt kunde tänka sig, att skatterna skulle komma att uppdrivas så abnormt i förhållande till vinsten. Härtill kommer den allmänna nedgången i konjunkturerna, minskade beställningar och minskad försäljning både för konsumtion inom landet och för export, i vilket senare fall vi erinra, att stora tidigare avsättningsområden blivit helt och hållet för oss stängda. Detta gör, att mycket få affärsföretag och industriella anläggningar under år 1918 kunnat uppnå nämnvärt vinstresultat, och med all sannolikhet kommer det att bliva ännu sämre under år 1919. Den stegrade dyrtiden, som betydligt inverkar på varje affärsföretags driftskostnader, och de högt uppdrivna arbetslönerna försämra ställningen ytterligare.

Till det statsrådsprotokoll över finansärenden, som åtföljde förstnämnda Kungl. Maj:ts nåd. proposition till riksdagen den 30 april 1915, anför herr statsrådet och chefen för finansdepartementet:

»Vid förut omnämnda tillfälle uttalade jag den mening, att under nuvarande tider man borde i det längsta undvika skatter, som kunde befaras ytterligare trycka den enskilde, betunga näringsarna eller hämma kapitalbildningen; och erinrade jag i detta sammanhang, att de närmaste åren voro belastade med en alldeles särskild extraordinär börda, nämligen värnskatten.

Vad jag sålunda vid nyssnämnda tillfälle uttalade, synes mig fortfarande äga giltighet ifråga om en allmän skatteförhöjning. Det lär nämligen icke kunna bestridas, att en ytterligare belastning av förmögenheten och de normala inkomsterna skulle kunna framkalla rubbningar i det allmänna ekonomiska livet, som kunde medföra fara för näringarnas utveckling. Ty givet är, att den pågående världskrisen för ett stort antal skattskyldiga inom landet medfört väsentliga ekonomiska svårigheter dels genom minskade inkomster, dels och framför allt genom i allmänhet avsevärt stegrade omkostnader för produktionen och växande levnadskostnader för den enskilde.

Å andra sidan torde det vara känt, hurusom kriget och det därav framkallade läget skapat konjunkturer, vilka berett många av dem, som varit i tillfälle att därav begagna sig, högst avsevärda extraordinära inkomster. Det måste under sådana förhållanden anses så mycket mera befogat, att staten genom en särskild skatt å dylika extraordinära inkomster hämtar bidrag till täckande av sina utgifter, som åtskilliga statsinkomster gått ned till följd av samma omvälvningar, vilka möjliggjort konjunkturvinster. Min uppfattning om lämpligheten av en dylik skatt har ytterligare stärkts av erfarenheten från de senaste månaderna. Det har nämligen blivit alltmer känt, hurusom genom de av kriget framkallade, säregna förhållandena vinstgivande affärer av tillfällig art kunnat inledas och fullföljas i betydande omfattning. Detta bekräftas också av upplysningar, som lämnats rörande dylik verksamhet på vissa områden, och genom vilka jag blivit i tillfälle att bilda mig en, låt vara ofullständig uppfattning om vad i detta avseende förekommit.

— — — — —

— — — — —

De inkomstgrupper, som böra bli föremål för nu ifrågasvarande beskattning, äro sådana, beträffande vilka man kan förutsätta, att de särskilda konjunkturerna väsentligen kunnat göra sig gällande till åstadkommande av höjda vinster. Gruppen omfattar nämligen inkomsterna av yrkesmässig verksamhet, vinsterna av tillfällig natur och all annan skattepliktig intäkt, som ej hänföres till någon av de från beskattningen undantagna inkomstgrupperna, vare sig den inkomstgivande verksamheten bedrivits såsom företagarens självständiga verksamhet eller i bolag. Genom att sålunda anordna skatten, torde man säkrast nå det för skatten satta syftet,

att träffa vinster, som uppstått på grund av det abnormalt läget på affärslivets område över huvudtaget.»

Med hänsyn till de grunder för nu ifrågakvarande särskilda skatts utgående, som herr statsrådet sålunda anført vid det först framlagda förslaget om krigskonjunkturskatt, har från skattskyldiges sida den berättigade förhoppningen kunnat hysas, att i 1919 års statsverksproposition icke skulle upptagas något belopp såsom beräknad krigskonjunkturskatt. Denna förhoppning har emellertid ej förverkligats utan har jämväl för år 1919 bland inkomsterna föreslagits ett belopp å 80,800,000: — kronor att utgå såsom krigskonjunkturskatt.

I det föregående hava vi sökt visa, vilka betydande vådor för de skattedragande, krigskonjunkturskatten medfört och torde utan tvivel ett fortsatt uttagande av denna skatt bliva ännu mera betungande. De skattepliktige, som drabbas därav, lära ej heller framdeles med samma bärkraft som förr kunna vidkännas utbetalningen. Vid deklarationer, som under år 1919 avgivas, torde visserligen avsevärda merinkomster upptagas i jämförelse med inkomsten under åren 1913 och 1914, men förutom att på grund av penningvärdets oerhörda fall dessa siffror ej äro på något sätt jämförliga, torde den presumtion om inkomsternas egenskap av vinster, framkallade av krigstillståndet, som ligger till grund för den nuvarande taxeringen av skatten, icke längre vara hållbar. 1918 års inkomst har dessutom säkerligen till ojämförligt största delen icke uppkommit av det genom krigstillståndet framkallade läget och härmed faller grunden för krigskonjunkturskattens bibehållande. För varje år som gått hava nämligen de rena krigskonjunkturvinster minskats och det kan ifrågasättas, huruvida de icke redan från mitten av år 1917 så småningom helt och hållet upphört. Med fullt berättigande lär man därför kunna påstå, att krigskonjunkturskatten numera blivit en extra beskattning, som fördelar sig å nästan all affärsverksamhet och industriell drift inom landet. Då skatten därtill i synnerhet drabbar sådana affärer, som under väl skött ledning gått framåt och framför allt den företagsamhet, som består i startandet av nya affärsföretag och nya industrier, ligger det, om skatten bibehålles, icke längre i någon privat företagares intresse att med stora risker påbörja ny verksamhet eller att ens använda alla möjligheter för redan i gång varande affärers och industriers upparbetande och fram-

drivande. I fråga om statens rätt att beskatta de inkomstkällor, som äro föremål för krigskonjunkturskatt, bedja vi även få framhålla, att genom de belopp, som redan influtit eller på grund av gällande lag skola inflyta, beskattning borde anses hava redan ägt rum i tillräcklig omfattning, vilket synes desto mera påtagligt, om hänsyn toges till de oerhörda belopp, som influtit utöver i riksstaten för de olika åren beräknade summor.

Det ligger i sakens natur, att vårt förslag om borttagande av krigskonjunkturskatten förutsätter uttagande av de nödvändiga skattebeloppen på annat sätt, som vid frågans förnyade prövning kan finnas lämpligt och rättvist.

På grund av vad vi sålunda anfört, hemställa vi vördsamt,

att riksdagen ville för sin del besluta och i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att krigskonjunkturskatt på grund av taxering under år 1919 icke skall utgå samt att till följd härav det i 1919 års statsverksproposition såsom inkomst beräknade belopp för krigskonjunkturskatt 80,800,000 kronor måtte utgå.

Stockholm den 20 januari 1919.

Nils Winkler. *Erik Nylander.* *Edvard Lithander.*

Sven Lübeck. *Arvid Lindman.* *Carl Hederstierna.*

Ivar Svartling. *Walter Kant.*
